

Oikaisuvaatimus perhe- ja vammaispalvelulautakunnan tekemään päätökseen

Vastaanottaja:

Pohjois- Savon hyvinvointialue

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta

Kirjaamo

Puijonlaaksontie 2

rak. 3, o krs

70 120 Kuopio

Asia:

Oikaisuvaatimus perhe – ja vammaispalveluiden lautakunnan päätöksiin 19.5.2025 / 51§ (vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet) , 52§ (Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje) , 53§ (Vammaispalvelulain mukaisen liikkumista tukevan palvelun soveltamisohje)

Pyydän oikaisua päätökseen

Pyydämme oikaisua päätökseen, joka on tehty 19.5 ja jonka olemme saaneet tiedoksi pöytäkirjasta, joka on ollut nähtävillä Dynasty tietopalvelussa 26.5.2025

Perustelut oikaisupyynnölle:

19.5.2025 hyväksytyissä soveltamisohjeissa on lukuisia epätarkkuuksia ja lain hengen vastaisuuksia, jotka tulee korjata ennen niiden viemistä käytäntöön.

Järjestöjen nopeasti tekemiä havaintoja epätarkkuuksista on kerätty liitteenä olevaan tiedostoon. Sama tiedosto toimitettiin myös ennen kokousta tiedoksi lautakunnalle. Siinä esitettyjä korjausehdotuksia ei kuitenkaan olla huomioitu hyväksytyissä soveltamisohjeissa.

Soveltamisohjeissa on selkeää eturistiriitaa lakiin nähden eikä niiden laadinnassa ole kuultu käyttäjäryhmiä.

Vammaisia henkilöitä ja heidän etujaan ajavia järjestöjä ei otettu mukaan soveltamisohjeiden valmisteluun. Heitä ei kuultu, eikä heiltä pyydetty kommentteja suunnitteilla oleviin ohjeisiin. Suunnitellut soveltamisohjeet saatiin lopulta sähköpostitse esitetyn pyynnön jälkeen 15.5.25 illalla. Soveltamisohjeita käsiteltiin lautakunnan kokouksessa 19.5.25 klo 9:00. Järjestöille ei näin jäänyt riittävästi aikaa perehtyä tai lausua ohjeluonnoksesta.

Käyttäjryhmien osallisuudesta säädetään laissa. Osallisuudesta käytetään lakikielessä ilmaisua osallistuminen. Tästä oikeudesta on säädetty perustuslaissa

- Yksilöllä on oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen.
- Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Laki hyvinvointialueesta (611/2021), 5 luku 29 §, 32 § määrittää, että aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Keskeistä on palvelujen kehittäminen yhdessä palvelujen käyttäjien ja henkilöstön kanssa.

Aluevaltuuston on selvitettävä palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Toimielimiin tulisi valita palvelujen käyttäjien edustajia sekä tukea asukkaiden ja järjestöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua. Alueen vaikuttamistoimielimet vastaavat kuntalaissa mainittuja toimielimiä.

Suomi on liittynyt YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista

- Allekirjoituspäivä: 30.3.2007
- Ratifiointipäivä: 11.5.2016
- Voimaantulopäivä Suomessa: 10.6.2016

Tämä tarkoittaa, että 10.6.2016 alkaen sopimus on ollut Suomessa oikeudellisesti sitova, ja sen määräyksiä on noudatettava samalla tavoin kuin kansallista lainsäädäntöä.

YK:n vammaissopimuksen hyväksymiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 284/2014 vp) mukaan 4.3 artiklan velvoite ulottuu kaikkeen vammaisia koskevaan päätöksentekoon. Yleissopimus myös velvoittaa sopimuspuolet osallistamaan vammaiset henkilöt muun muassa heitä koskevaan asioiden valmisteluun, päätöksentekoon ja toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin. Artiklan määräysten toteutuminen edellyttää viranomaisilta oma-aloitteista aktiivisuutta vammaisten henkilöiden mukaan ottamiseksi eri prosesseihin. (<https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/8942/2021>)

Mitä osallisuus tarkoittaa YK:n vammaissopimuksessa?

Osallisuus tarkoittaa, että vammaisilla henkilöillä on:

- oikeus osallistua kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa
- mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon
- oikeus tulla kuulluksi ja osallistua esimerkiksi lainsäädännön, palveluiden ja ympäristön suunnitteluun

Sopimuksen keskeiset periaatteet osallisuuden näkökulmasta

1. Itsemääräämisoikeus – jokaisella on oikeus päättää omasta elämästään.
2. Esteettömyys ja saavutettavuus – fyysisen, sosiaalisen ja digitaalisen ympäristön on oltava kaikkien käytettävissä.
3. Kohtuulliset mukautukset – palvelut ja ympäristöt on mukautettava yksilöllisiin tarpeisiin.
4. Osallistaminen päätöksentekoon – vammaiset henkilöt ja heidän järjestönsä on otettava mukaan kaikkeen heitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon

Vammaisjärjestöjen kuuleminen lainsäädäntötyössä on YK:n vammaissopimuksen ydinkohtia.

Liitteet:

- Kopiot alkuperäisistä päätöksistä
- Järjestöjen huomioita soveltamisohjeista

30.5.2025 Kuopio

Mika Saastamoinen/ Invalidiliitto

p. 044 765 1375

mika.saastamoinen@invalidiliitto.fi

Maarit Halonen/Näkövammaisten liitto

p. 050 338 9729

maarit.halonen@nakovammaistenliitto.fi

Vammaispalvelulain mukaisen liikkumista tukevan palvelun soveltamisohje

Pevamltk 19.05.2025 § 53
6168/00.01.02.00/2024

Valmistelija(t)	Seija Kärkkäinen, vammaispalvelujen palvelualuejohtaja, seija.karkkainen1@pshyvinvointialue.fi, puh. 040 747 0506, Sanna Suomi, vammaisten avopalvelujen palveluyksikköjohtaja, sanna.suomi@pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8304340
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja
Päätösehdotus	Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunta päättää hyväksyä vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen palvelun soveltamisohjeen liitteen mukaisesti. Soveltamisohje tulee voimaan 19.5.2025 alkaen.
Ennakkovaikutusten arviointi	Toimintatapojen yhdenmukaistaminen palveluiden järjestämisessä. Lainsäädännön muutosten huomioiminen.
Toimivallan peruste	Hallintosäntö § 41, kohta jaoston erityistehtävät
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan oheisaineistona: • Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen soveltamisohje 19.5.2025 alkaen • Vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen soveltamisohjeet muutosversiolla (ei julkinen)
Valmistelu	Pohjois-Savon hyvinvointialueen asukkaille voidaan liikkumista tukevia palveluita myöntää sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain nojalla. Palvelu järjestetään ensisijaisesti osana yleistä palvelujärjestelmää sosiaalihuoltolain mukaisesti. Mikäli sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä ja sopivia, eikä ensisijaisilla palveluilla ja tukimuodoilla voida poistaa vammasta aiheutunutta tarvetta tai haittaa, tulee arvioitavaksi vammaispalvelulain mukaisten palvelujen tarve. Palvelut perustuvat aina yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelujen soveltamisohje on hyväksytty (Pevamltk 9.12.2024 § 113) 1.1.2025 alkaen. Soveltamisohjeet päivitettiin vastaamaan 1.1.2025 voimaan tullutta

vammaispalvelulakia. Soveltamisohje sisälsi myös vanhan lainsäädännön (380/1987) soveltamisalaa, minkä vuoksi soveltamisohje oli hankalasti luettavissa.

Soveltamisohjetta on nyt päivitetty voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavaksi. Soveltamisohjeessa on kuitenkin huomioitu lain siirtymäsäännös siten, että siinä todetaan, että vuoden 2027 loppuun saakka sovelletaan vanhaa vammaispalvelulakia (380/1987) vanhan lainsäädännön mukaisiin voimassa oleviin kuljetuspalvelupäätöksiin.

Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje 19.5.2025 alkaen

Pevamltk 19.05.2025 § 52
4952/05.21.00/2024

Valmistelija(t)	Sanna Suomi, vammaisten avopalveluiden palveluysikköjohtaja, sanna.suomi@pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8304340, Seija Kärkkäinen, vammaispalveluiden palvelualuejohtaja, seija.karkkainen1@pshyvinvointialue, puh. 040 747 0506
Päätös	Liitteeseen: Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje 19.5.2025 alkaen tehdään seuraavat tekniset korjaukset: - kohta 2.2 kolmas lause, poistetaan sana tulli - kohta 3, poistetaan viittaukset vammaispalvelulakiin Päätösehdotus hyväksyttiin yllä olevilla korjauksilla.
Esittelijä	perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja
Päätösehdotus	Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta päättää hyväksyä liitteen mukaisen vammaisten määrärahasidonnaisten palveluiden soveltamisohjeen 19.5.2025 alkaen.
Ennakkovaikutusten arviointi	Yhdenmukaistaa toimintatapoja palveluiden järjestämisessä. Lainsäädännön muutosten huomioiminen.
Toimivallan peruste	Hallintosäntö § 41, kohta 10 lautakunnan erityistehtävät
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan oheisaineistona: • Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje 19.5.2025 alkaen • Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje muutosversiolla (ei julkinen)
Valmistelu	Vammaispalvelulaissa (675/2023) palvelut ja tukitoimet on jaettu kahteen ryhmään, ns. subjektiivisin oikeuden piiriin kuuluviin sekä harkinnanvaraisiin, määrärahasidottuihin muihin palveluihin ja tukitoimiin. Subjektiivisten palveluiden osalta hyvinvointialueella on erityinen, sitova järjestämisvelvollisuus. Määrärahasidonnaisiin

palveluihin ja tukitoimiin hyvinvointialueella ei ole erityistä järjestämisvelvollisuutta, vaan niitä myönnetään varattujen määrärahojen puitteissa.

Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje on hyväksytty (Pevamltk 21.10.2024 §92) 1.11.2025 alkaen. 1.1.2025 voimaan tullessa vammaispalvelulaissa subjektiivisten oikeuden piiriin kuuuluvien palveluiden määrä on lisääntynyt ja määrärahasidonnaisia palveluja on entiseen lainsäädäntöön (380/1987) nähden vähemmän. Tämän vuoksi määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohjetta on tullut päivittää voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavaksi.

Vammaispalvelulain (675/20239 mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä vammaisille henkilöille:

- 1) valmennusta;
- 2) henkilökohtaista apua;
- 3) erityistä osallisuuden tukea;
- 4) tuettua päätöksentekoa;
- 5) vaativaa moniammatillista tukea;
- 6) asumisen tukea;
- 7) lapsen asumisen tukea;
- 8) tukea esteettömään asumiseen;
- 9) lyhytaikaista huolenpitoa;
- 10) päivätoimintaa;
- 11) kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaa;
- 12) liikkumisen tukea; ja
- 13) taloudellista tukea hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle.

Hyvinvointialue voi määrärahojen puitteissa järjestää osana vammaisen henkilön omaa valmennusta vammaisen henkilön läheisille valmennusta vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, järjestää vammaiselle henkilölle taloudellista tukea (autoon liittyvät apuvälineet ja autoavustus, teknisten ratkaisujen ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset) sekä muuta lain toteuttamiseksi tarvittavia palveluita ja tukitoimia (korvaus ylimääräisiin vaatekustannuksiin ja erityisravintovalmisteisiin).

Määrärahasidonnaisten palvelujen myöntämisperusteiden tarkoituksena on ohjata ja yhdenmukaistaa päätöksentekoa sekä määrärajojen kohdennusta. Määrärahasidonnaisia palveluja myönnettäessä on huomioitava hakijoiden yhdenvertainen kohtelu. Palveluiden myöntäminen tulee perustua asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin.

Pohjois-Savon hyvinvointialue kohdentaa määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet kaikkein heikoimmassa asemassa oleville asiakkaille (esimerkiksi vaikeimmin vammaisille henkilöille). Määrärahoja kohdennetaan myös niihin välttämättömiin päivittäisiin toimiin, jotka edesauttavat vammaisen henkilön omatoimista suoriutumista ja selviytymistä päivittäisistä toimista kotona, työelämässä tai opinnoissa ja vähentävät huomattavasti muiden palveluiden tarvetta. Määrärahasidonnaisia palveluja arvioitaessa huomioidaan myös asiakkaan palvelukokonaisuus.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet 19.5.2025 alkaen

Pevamltk 19.05.2025 § 51
4952/05.21.00/2024

Valmistelija(t)	Valmistelija: Sanna Suomi, vammaisten avopalveluiden palveluyksikköjohtaja, sanna.suomi@pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8304340, Seija Kärkkäinen, vammaispalveluiden palvelualuejohtaja, seija.karkkainen1@pshyvinvointialue, puh. 040 747 0506.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja
Päätösehdotus	Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunta päättää hyväksyä vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet liitteen mukaisesti. Soveltamisohje tulee voimaan 19.5.2025 alkaen.
Ennakkovaikutusten arviointi	Yhdenmukaistaa toimintatapoja palveluiden järjestämisessä
Toimivallan peruste	Hallintosäätö § 41, kohta jaoston erityistehtävät
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan oheisaineistona: • Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet 19.5.2025 alkaen
Valmistelu	Uusi vammaispalveluki (675/2023) on tullut voimaan 1.12.2025 alkaen. Laki sisältää vammaisille henkilöille useita uusia palveluja. Päätöksenteon yhdenmukaistamiseksi ja viranhaltijoiden työn tueksi on ollut tarve laatia palveluille soveltamisohjeet. Vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluita järjestetään niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada soveltamisohjeessa käsiteltäviä sosiaalipalveluja, mikäli hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalan edellytykset (VPL 2§) sekä palvelukohtaiset palvelun saamisen kriteerit.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet sisältävät valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon ja lyhytaikaisen huolenpidon palveluja koskevaa ohjeistusta.

Valmennuksen (VpL 7§, 8§) tarkoitus on vahvistaa vammaisen henkilön itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja ja parantaa vammaisen henkilön toimintakykyä elämän muutostilanteissa. Valmennus antaa vammaiselle henkilölle mahdollisuuden oppia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja, mikä vähentää riippuvuutta toisen henkilön antamasta avusta. Valmennus on luonteeltaan tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu. Valmennuksena voidaan järjestää esimerkiksi kommunikaatio-ohjausta, viittomakielen opetusta, autismikuntoutusohjausta, asumiskokeilua, muuttovalmennusta ja liikkumisen taidon ohjausta.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea (VpL 12§, 13§), jos hän ei pysty pitämään yhteyttä itselleen läheisiin ihmisiin eikä voi tehdä itselleen mieluisia osallisuutta edistäviä asioita ilman erityistä osallisuuden tukea. Erityinen osallisuuden tuki on tarkoitettu ensisijaisesti kodin ulkopuolisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden tukemiseen. Erityistä osallisuuden tukea voidaan myöntää vammaisen henkilön omaan kotiin perustelluista syistä, kuten vammasta tai sairaudesta johtuen. Erityinen osallisuuden tuki ei edellytä, että vammaisella henkilöllä olisi valmiiksi osoittaa asioita, joita hän haluaa tehdä. Tukea antava henkilö huolehtii kuitenkin siitä, että vammaisen henkilön omaa tahtoa ja toivomuksia selvitetään ja huomioidaan niin tarkkaan kuin se on mahdollista. Selvityksessä voidaan tukeutua tarvittaessa vammaisen henkilön läheisiin tai muihin hänet hyvin tunteviin henkilöihin.

Erityiseen osallisuuden tukeen kuuluva vapaa-ajan toiminta voi tarkoittaa esimerkiksi harrastamista, tapahtumissa käymistä tai muuta vastaavaa tekemistä. Palvelun tarkoitus on, että pelkän toimintaan osallistumisen lisäksi tuetaan vammaisen henkilön toimijuutta sekä osallisuutta näissä tilanteissa.

Erityinen osallisuuden tuki palveluna on tarkoitettu suppealle joukolle vammaisia henkilöitä, joiden osallisuuden toteutuminen ja tukeminen on erityisen haastavaa. Erityisen osallisuuden tuen määrä tulee voimaan portaittain.

Tuetun päätöksenteon (VpL 14§, 15§) tarkoitus on auttaa vammaista henkilöä tekemään ja toteuttamaan itse omaa elämää koskevia merkittäviä päätöksiä. Merkittäviksi päätöksentekotilanteiksi katsotaan sellaiset tilanteet, jotka tyypillisesti ovat ainutkertaisia tai toistuvat elämässä korkeintaan muutaman kerran. Tuettu päätöksenteko sisältää tukea antavan henkilön antaman avun asioiden ymmärtämisessä, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä päätösten seurausten arvioimisessa ja päätösten toteuttamisessa. Tukea antava henkilö ei saa ottaa kantaa asioihin tai päättää asioita vammaisen henkilön puolesta.

Lyhytaikaisen huolenpidon (VpL24 §) tarkoituksena on turvata oman perheensä tai muun läheisensä kanssa asuvan vammaisen henkilön tarvitsema välttämätön huolenpito ja tukea huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvointia sekä mahdollistaa heidän suoriutumisensa esimerkiksi työhön tai opiskelun liittyvistä velvoitteista.

Lyhytaikaisella huolenpidolla tarkoitetaan huolenpitoa, joka on luonteeltaan tilapäistä tai tietyin väliajoin toistuvaa. Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan toteuttaa henkilökohtaisena (kotiin järjestettävä hoito ja huolenpito) tai ryhmässä (aamu- ja iltapäivä- sekä loma-ajan hoito) annettavana palveluna taikka osana muuta palvelua. Palvelu voi toteutua vammaisen henkilön kotona tai kodin ulkopuolella.

Soveltamisohjetta on tarkoitus myöhemmin täydentää koskemaan myös muita vammaispalvelulain mukaisia palveluita, kuten esimerkiksi asumisen tuki, vaativa moniammatillinen tuki, henkilökohtainen apu.

Kommentteja Pohjois-Savon soveltamisohjeisiin, 16.5.2025

Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen soveltamisohje

- Sivu 3 : edellytyksenä ei voi olla pelkästään fyysinen toimintarajoite. Yhtä lailla liikkumisen tuen tarpeessa voi olla henkilö, jolla on kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite. Kognitiivisesta toimintarajoitteesta saattaa esimerkiksi aiheutua, että henkilö ei kykene hahmottamaan ympäristöään, ei löydä oikeaa pysäkkiä tai osaa kävellä asemalle, nousta oikeaan bussiin tai jäädä pois oikealla pysäkillä taikka kävellä pysäkillä määränpäähän. Vammaisuutta niiltä osin tulee tarkentaa
- Sivulla 3 myös todetaan: " Vammaisella henkilöllä on oikeus saada 1.1.2025 alkaen tässä soveltamisohjeessa käsiteltävä kohtuullinen tarvitsemansa liikkumisen tuki (VPL 28§) mikäli hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalan edellytykset (VPL 25§) mikäli hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalan edellytykset (VPL2§) sekä palvelukohtaiset palvelun kriteerit. Tässä lain soveltamisalasäännökseen (2.1§) verrattuna epätarkkuutta, eikä mainita asiakkaan etua. Soveltamisalasäännöksessä: "Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä."
- Sivu 4, LIIKKUMISEN TUEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET 2.1. Henkilöllinen soveltamisala ; Myös vammaispalvelulain tarkoituksen (1 §) tulee ohjata lain valintaa. Myös asiakkaan etu on huomioitava lain valinnassa. Shl:ssa on lueteltu asiat, joihin on kiinnitettävä huomiota asiakkaan etua arvioitaessa (mm. SHL 4 §), mm:
 - itsenäinen suoriutuminen / omatoimisuuden vahvistuminen;
 - tarpeisiin nähden oikea-aikainen, oikeanlainen ja riittävä tuki;
 - Mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa
 - Osallisuutta edistävä toimintaVammaispalvelulain tarkoituksen (1§) tulee ohjata lain valintaa
- Sivulla 5 todetaan, että "Oman elämän kannalta merkittäväksi kunnaksi voidaan katsoa kunta, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti ja merkittävästä syystä tilanteessa, jossa matkan tarkoitusta ei ole mahdollista toteuttaa asuinkunnassa tai toiminnallisissa lähikunnissa." VPL 31 §:n 2 momentissa todetaan, että "Oman elämän kannalta merkittävällä kunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti perhe- tai ystävyysuhteen, vapaa-ajan asunnon tai muun vastaavan syyn vuoksi". Ohjeessa asetetut kriteerit rajaavat liikkumisen tuen palvelua, joka ei vastaa sitä, mitä laissa ja sen perusteluissa todetaan. Hyvinvointialue ei voi asettaa ohjeessa lain säännökseen perustumatonta lisäedellytystä, eli edellyttää käynniltä toistuvuuden lisäksi merkittävää syytä käynnille. Laki tai sen perustelut eivät aseta kriteeriä "merkittävästä syystä". Myöskään

jälkimmäistä arviointikriteeriä ei voi asettaa eli sitä, että ”matkan tarkoitusta ei ole mahdollista toteuttaa asuinkunnassa tai toiminnallisissa lähikunnissa”. Nämä olisi siis muutettava ohjeessa.

- Lain perusteluissa todetaan mm. ”Vammaisen henkilön elämän kannalta merkittäväksi kunnaksi voitaisiin katsoa kunta, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti. Tällainen kunta voisi olla esimerkiksi kunta, jossa asuvat vammaisen henkilön lähisukulaiset tai läheiset ystävät tai kunta, jossa vammaisen henkilön mökki sijaitsee.” (HE 191/2022 vp s.222) Ohjeessa ei todeta mitään perhe- tai ystävyys-suhteista, vapaa-ajan asunnosta tai muusta vastaavasta syystä. Nämä tulisi olla ohjeessa.
- Lisäksi ohjeesta puuttuu kokonaan VPL 31 §:n 2 momentin oikeus: ”Erityisestä syystä kertaluonteisia muita kuin työ- ja opiskelumatkoja voi tehdä myös muiden kuntien alueelle.” Tämä tulisi lisätä ohjeeseen. Lain perustelujen (HE 191/2022 vp s. 222) mukaan tämä voisi olla esimerkiksi Suomeen suuntautuva lomamatka.
- Sivulla 5 ”3.1 Hakeminen Liikkumisen tukea haetaan vammaispalveluhakemuksella, joita on saatavilla hyvinvointialueen verkkosivuilta ja alueellisista vammaispalvelukeskuksista.”

Hyvinvointialue ei voi edellyttää vain yhtä, kirjallista tapaa palvelun hakemiseen.

THL:n Vammaispalvelujen käsikirjan mukaan: ”Sosiaalihuollossa asia voi tulla vireille yhteydenotolla, jonka ei tarvitse olla kirjallinen tai noudattaa jotakin tiettyä muotoa. Hakemus voi siis olla myös suullinen. Jos asiakas ilmaisee vaatimuksensa suullisesti, sosiaalihuollon työntekijän on kirjattava ne.

Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalihuoltoa koskeva asia voi hakemuksen lisäksi tulla vireille silloin, kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeesta olevasta henkilöstä (SHL 34 §). Yhteydenotto voidaan tulkita hakemukseksi.

Yhteydenottaja voi olla asiakas itse, viranomainen, vanhempi, huoltaja, puoliso tai muu asiakkaan edustaja. Yhteydenotto voi tapahtua puhelimitse, se voi olla hakemus tai muu kirjallinen ilmoitus tai henkilökohtainen työntekijän tapaaminen. Ensimmäinen yhteydenotto hyvinvointialueelle voidaan katsoa hakemukseksi, jos vammaisen henkilö ilmaisee tarvitsevansa tai hakevansa tiettyä yksilöityä palvelua tai tukitoimea, esimerkiksi henkilökohtaista apua. Tämä ei kuitenkaan poista velvollisuutta selvittää vammaispalvelujen tarvetta, joka on myös olennainen osa palvelusuunnitelman laatimisprosessia. Jos työntekijälle jää epäselväksi suullisesta yhteydenotosta se, onko kyse hakemuksesta, asiaa tulee tiedustella tarkemmin yhteydenottajalta.”

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen->

[kasikirja/asiakasprosessi/asian-vireille-tuleminen-ja-hakemus](https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-), ks. myös

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas

- Sivulla 6, 3.3 Koematka, lisäyksenä: Lisäksi arvioitava pysäkkien ja asemien esteettömyys ja saavutettavuus sekä pysäkkikuulutukset, aikataulujen saavutettavuus, matkalipun hankkimisen ja käyttämisen onnistuminen,

kulkuvälineeseen nousu, siinä matkustaminen ja siitä poistuminen sekä määränpäähän pääseminen.

- Sivulla 7 on todettu, että ”Liikkumisen tuki myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi asiakkaan liikkumisen tuen ja toimintakyvyn mukaan.”
Vammaispalvelulain mukaiset päätökset on pääsääntöisesti tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi, ks. VPL 5 § 1 mom.
- Sivulla 7 on todettu, että pikainen pysähdys on enintään 15 minuutin mittainen, reitin varrella. Lain perusteluissa (HE 191/2022 vp s. 220) on kuitenkin todettu, että ”Tällainen kohtuullinen pysähdys tai poikkeama yhdensuuntaisen matkan varrella voisi olla esimerkiksi lapsen päiväkotiin vieminen tai sieltä hakeminen. Kohtuullisuuden arvioinnissa otettaisiin huomioon vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet, pysähdyksen tai poikkeaman kesto ja pysähdyksestä tai poikkeamasta aiheutuvien kustannusten määrä sekä pysähdyksen tai poikkeaman tarkoitus”. Pysähdykselle ei voi asettaa ehdotonta minuuttiylärajaa, vaan pysähdyksen pituudessa on voitava ottaa huomioon vammaisen henkilön yksilölliset, liikkumista mahdollisesti hidastava toimintarajoitteet. Kun rajataan pysähdys 15 minuuttiin, ei se ota huomioon vammaisen henkilön yksilöllisyyttä, eikä sitä, että henkilön liikkumiseen voi mennä myös aikaa pysähdyksessä, jolloin itse pysähdyksen tarkoitukselle ei jää riittävästi aikaa. Lisäksi ohje vaatii, että pysähdys on reitin varrella, tämä ei ole lain mukainen, koska vammaispalvelulaissa todetaan vain, että oikeus pysähdykseen on ”matkan aikana”. Tätä kohtaa olisi syytä muuttaa niin, ettei se rajaa palvelua.
- Sivulla 8, 4.3. Matkojen yhdistely ja samassa kyydissä matkustavat muut henkilöt. Ohjeen perusteet poikkeavat THL:n ohjeista: &THL, vammaispalveluiden käsikirja: ”Kohtuuttoman haitan arvioinnissa on otettava huomioon henkilön toimintakykyyn tai terveyteen vaikuttavat seikat sekä matkan tarkoitus. Henkilön toimintarajoitteesta johtuva avun tarve sekä esimerkiksi matkan aikana tarvittava toisen henkilön antama apu voivat myös olla este matkojen yhdistelylle. Lisäksi matkan pitkä kesto voi joissakin tilanteissa aiheuttaa henkilölle kohtuutonta raskautta. Työssä käynti ja opiskelu edellyttävät täsmällisyyttä ja usein liikkumista ruuhka-aikoina, joten erityisesti näissä matkoissa matkustusaika ei saisi kohtuuttomasti pidentyä eikä yhdistelystä saisi aiheutua muuten kohtuutonta haittaa.”
- Sivulla 8 on todettu, että ”Mikäli samassa kuljetuksessa matkustaa asiakkaan ja häntä avustavan henkilön tai saattajan lisäksi muita henkilöitä, joilla ei ole kuljetuspalvelupäätöstä, matkan kustannukset jaetaan tasan kaikkien kyydissä olevien kesken iästä tai sukulaisuussuhteesta riippumatta. Mukana matkustavat muut henkilöt maksavat osuutensa kyydin hinnasta taksinkuljettajalle.

Tämä teksti on otsikon 4.3 Matkojen yhdistely ja samassa kyydissä matkustavat muut henkilöt alla, ja voi johtaa väärinymmärryksiin suhteessa kyytien yhdistelyyn (kenen kaikkien kanssa kustannukset jaetaan).

- Sivulla 8 on todettu, että ”Pääsääntöisesti asiakkaan mukana maksutta matkustava asiakasta avustava henkilö ei voi itse olla liikkumisen tuen asiakas. Mikäli tästä käytännöstä on perusteltua poiketa jonkun asiakkaan kohdalla, asia ja avustavan henkilön nimi kirjataan hänelle tehtyyn liikkumisen tuen päätökseen erityisjärjestelyinä.”

Kuljetuspalvelua itse käyttävän henkilön mahdollisuutta toimia saattajana ei voida soveltamisohjeessa rajata. Tästä ratkaisut EOAK EOAK/4681/2020 <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/4681/2020> ja KHO 2015:131 <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/ennakkopaatokset/1441625581290.html>

- Sivuilla 9-10 ”4.5 Matkat vierailupaikkakunnalla Matkat vierailupaikkakunnalla korvataan omavastuun ylittävältä osalta jälkikäteen kuitteja vastaan asiakkaan ilmoittamalle pankkitilille.”

Tässä olisi tarpeen täsmentää mitä tarkoitetaan matkoilla vierailupaikkakunnalla.

”Erillisoikeuksista huolimatta kaikki kuljetuspalvelumatkat tilataan Pohjois-Savon hyvinvointialueen Matkojen yhdistelykeskuksesta.”

- Vakiotaksioikeuden käytön osalta olisi hyvä olla tässä poikkeus.

”4.6.2 Avustamislisä (invataksin/paaritaksin käyttöoikeus)”

– Aiheutuuko sekaannusta, jos avustamislisä rajataan tarkoittamaan vain invataksin/paaritaksin käyttöoikeutta?

- Sivulla 10-11 ” ”Kuljetuspalvelumatkat (meno- ja paluukyyti) tilataan viimeistään 1,5 tuntia ennen toivottua lähtöaikaa, jolloin voidaan taata tilatun matkan toteutuminen. Tilaus tehdään matkojenyhdistelykeskuksesta (MYK) puhelinnumerosta (017 183 183) arkisin kello 7.00– 17.00.”

Varausaika on pitkä, eikä kuulosta kohtuulliselta verrattavissa vammattomiin henkilöihin. Toisaalta myös lyhyt aika, jolloin varaus on mahdollista tehdä.

- Sivulla 11 on asiakasmaksuista todettu, että kuljetuspalveluna järjestettävästä liikkumisen tuesta voidaan periä enintään käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu. Ohjeessa tulisi kuitenkin huomioida asiakasmaksulain 7 §:n perusteluteksti, jonka mukaan ”Maksua määrättäessä olisi lisäksi otettava huomioon julkisessa liikenteessä käytössä oleva kausi-, sarja- tai alennuslippujärjestelmä. Jos asiakkaalla olisi oikeus esimerkiksi opiskelija- tai eläkeläisalennukseen, se olisi otettava huomioon määrättäessä maksua ehdotetun pykälän nojalla. Jos asiakkaan tarve kuljetuspalveluun on säännöllinen siten, että hänellä julkista liikennettä käyttäessään olisi esimerkiksi 30 päivän kausi- tai sarjalippu, myös se olisi otettava huomioon ehdotetun pykälän mukaista maksua määrättäessä.”

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen soveltamisohjeet

Valmennus, erityinen osallisuuden tuki, tuettu päätöksenteko, lyhytaikainen huolenpito

Valmennus

- Sivulla 3 johdannossa määritellään: ”Vammaisella henkilöllä on oikeus saada 1.1.2025 alkaen tässä soveltamisohjeessa käsiteltäviä sosiaalipalveluja, mikäli hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalan edellytykset (VPL 2§) sekä palvelun saamisen kriteerit.” Tämä ei ole ajantasaisen soveltamisalasäännöksen mukainen muotoilu: Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.
- Sivu 3,2 VALMENNUS ” Valmennuksella voidaan vastata vain sellaiseen tarpeeseen, joka ei ole pysyvä tai pitkäaikainen” Tässä tulisi huomioida, että valmennusta voi perustelujen mukaan (HE 191 / 2022 vp, s. 178) joissain yksittäisissä tilanteissa saada pitkäaikaisestikin.
- Sivulla 3 todetaan, että ”Vammaiselle henkilölle annetaan mahdollisuus hänen kyetessään osallistua valmennuksen tavoitteiden määrittelyyn ja niiden toteutumisen seurantaan yhdessä työntekijän kanssa. Valmennuksen suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan tehdä yhteistyötä muun sosiaali- ja terveydenhuollon, kuten kuntoutuksen, sekä opetuksen ammattilaisten kanssa.

”Mahdollisuuden antaminen hänen kyetessään” ei ole riittävää. VPL 8 § 1 mom on velvoittava säännös, ja sen mukaan: Valmennuksen tavoitteet, sisältö, tarvittava määrä ja toteutustapa on arvioitava yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa.

- Sivulla 4 todetaan, että ”Vammaisen henkilön läheisille voidaan järjestää subjektiivisena oikeutena valmennusta vammaisen henkilön elämänmuutostilanteissa silloin, kun heidän osallistumisensa valmennukseen on välttämätöntä palvelun tavoitteiden saavuttamiseksi esimerkiksi viittomakielen tai puhetta korvaavien kommunikointikeinojen opettelussa.”

VPL 7 § 4 mom: Hyvinvointialueen on järjestettävä osana vammaisen henkilön omaa valmennusta hänen perheelleen ja muille hänelle läheisille henkilöille viittomakielen opetusta ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjausta sekä valmennusta vammaisen henkilön elämän muutostilanteiden tukemiseksi, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi.

Säännökseen sisältyy siis erillinen oikeus perheen ja läheisten valmennukseen elämän muutostilanteissa ja erillinen oikeus perheen ja läheisten

valmennukseen viittomakielen opetuksen ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjauksen osalta.

- Sivulla 4, Tässä vaikuttaa olevan jonkinlainen ajatusvirhe: perheenjäsenillä / läheisillä on subjektiivinen oikeus valmennukseen seuraaviin tarkoituksiin:
 1. viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus
 2. muutostilanteet, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Ei siis vaadita, että tämä on "välttämätöntä", vaan "tarpeen" valmennuksen tavoitteiden toteutumiseksi.
- Sivu 4 "Valmennusta ei myönnetä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvien taitojen opettelemiseen, joita vastaavan ikäiset vammattomatkin lapset vielä tavanomaisesti opettelevat." Tässä tulee huomioda, että perustelujen (HE 191/2022 vp, s. 197) mukaan valmennusta on oikeus saada myös silloin, jos sinänsä ikäkauteen liittyvien taitojen opettelu on vamman vuoksi viivästynyt.
- Sivu 4: "Hyvinvointialueen oman tuotannon palvelut ovat ensisijaisia suhteessa ostopalveluihin." Näin kategorisesti ei voi todeta. VPL 8.1 §:n mukaan toteutustapa on arvioitava yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. Toteutustavan oltava yksilöllisen tarpeen mukainen.
- Sivulla 4 todetaan, että "Valmennuksena voidaan järjestää esimerkiksi kommunikaatio-ohjausta, viittomakielen opetusta, autismituntoutusohjausta, asumiskokeilua, muuttovalmennusta ja liikkumisen taidon ohjausta." Luettelossa tulisi mainita myös lain perusteluissa mainittu pistekirjoituksen opetus.
- Viittomakielen opetus ei ole "täydentävää". Viittomakielen opetuksesta aistivammaisesta lapsen perheelle ei säädetä missään muualla lainsäädännössämme. Kyse on siis viimesijaisesta palvelusta, joka nyt on muuttunut subjektiiviseksi oikeudeksi perustuslakivaliokunnan PeVM 10/2014 antaman toimeksiannon perusteella.
- HE 191/2022 vp mukaan viittomakielen opetus muodostaa poikkeuksen palvelun määräaikaaisuudesta, koska kyseessä on uuden kielen opettelu: "Viittomakielen opetuksen ja vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen käytön ohjauksen tavoitteena on, että kuurolla, kuulovammaisella, kuulonäkövammaisella tai puhevammaisella henkilöllä ja hänen perheellään ja muilla hänelle läheisillä henkilöillä on yhteinen kieli ja kommunikointikeino. Joissain tilanteissa valmennuksen tarve voisi olla pitkäaikaista, kuten annettaessa viittomakielen tai viitotun puheen opetusta. Perustuslakivaliokunta on viittomakielilain säätämisen yhteydessä antamassaan mietinnössä (PeVM 10/2014 vp) korostanut, että jokaiselle lapselle ja hänen perheelleen on turvattava mahdollisuudet saada riittävästi viittomakielen opetusta

niin, että lapsen oikeus omaan kieleen toteutuu ja koko perheelle luodaan mahdollisuudet toimivaan vuorovaikutukseen yhteisen kielen avulla.”

- Vammaispalvelulain 1 § 3 kohdan määritelmän mukaan lain tarkoituksena on turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Oikeutta vammaiselle henkilölle soveltuvan kielen tai kommunikaatiokeinoon tulee tarkastella ensisijaisesti vammaispalvelulain ja YK:n vammaissopimuksen perusteella, ei kuntoutukseen sitoen. Puhuttu ja viitottu kieli ovat samanarvoisia ja niitä tulee kohdella samanarvoisina. Ks. Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto (2022) <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/-/yliopistosairaalat-eivat-riittavasti-mahdollista-viittomakielen-oppimista-kuulovammaisille-lapsille> Lisäksi on tärkeä ymmärtää, että vammaisen lapsen osalta viittomakielen käyttö ei ole ”elämänmuutostilanne”, vaan ainoa lainsäädännön turvaama tapa turvata lapselle *kieli*, jota käyttämällä hän voi osallistua varhaiskasvatukseen ja opetukseen jne. sekä oppia mm. suomen tai ruotsin kieltä.

Viittomakielen opetusta voidaan 8 § 3 mom mukaisesti henkilökohtaisesti tai ryhmämuotoisena. Viittomakielen opetus on harvinainen palvelu, jota tyypillisesti annetaan vammaisen lapsen kotona. Ohjaus liikkumisen tuen piiriin on ongelmallinen, sillä usein opetukseen osallistuu vammaisen lapsen koko perhe ja mahdollisesti muita sukulaisia, naapureita tai muita läheisiä. Tällaisen joukon liikkuminen palvelun toteuttamispaikalle ja takaisin ei todennäköisesti ole mahdollista liikkumisen tuen puitteissa.

Vastaavatko otsikon ”Valmennuksen toteuttamistavat” alle kootut asiat 8 §:n sisältöä? Esimerkiksi alaotsikon ”Kommunikaatio-ohjaus ja viittomakielen opetus” alle kuuluva teksti kuuluu 7 §:n yhteydessä tehtävään arviointiin, ei toteuttamistapaan.

Koko ohjetekstin tulisi olla johdonmukainen suhteessa lakiin niin käytetyn termistön (esim. laki ja esityöt eivät käytä käsitettä kommunikaatio-ohjaus) kuin asioiden esittämisjärjestyksen osalta. Myös sosiaalityöntekijän työn kannalta olisi varmaankin asianmukaista, että teksti sisältäisi viittaukset kulloinkin käsiteltäviin lainkohtiin.

- Hienoa, että osana valmennusta järjestetään autismituntoutusohjausta (s. 5). Kun tämä palvelu on kuitenkin tarkoitettu muillekin neurokirjon henkilöille kuin autisteille, olisi hyvä lisätä autismituntoutusohjauksen rinnalle ”neuropsykiatrinen valmennus” eli väliotsikon voisi muuttaa muotoon Autismituntoutusohjaus/neuropsykiatrinen valmennus. Molemmat termit löytyvät Käypä hoito-suosituksista <https://www.kaypahoito.fi/nix03181> ja <https://www.kaypahoito.fi/nix01018>
- Sivun 6 : ”Erityistä osallisuuden tukea voidaan myöntää vammaisen henkilön omaan kotiin perustelluista syistä, kuten vammasta tai sairaudesta johtuen” Laki ei tunne

"perustellun syyn kriteeriä", joten kohtaa tulee muuttaa. VPL 12.3 §:n mukaan erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä kokonaan tai osittain kotona tapahtuvaan toimintaan, jos kotona tapahtuvaan toimintaan myönnettävä palvelu on vammaisen henkilön toivomusten tai edun mukainen vaihtoehto.

- sivu 6, "Lähtökohtaisesti perheenjäsen ei voi toimia erityisen osallisuuden tukea antavana henkilönä" Laki tai esityöt eivät estä perheenjäsentä toimimasta erityisen osallisuuden tuen antajana. Näin voitava toimia, jos se on asiakkaan edun ja tarpeenmukaista.
- sivulla 6, "asumisen tuen palveluntuottaja antaa asiakkaalle hänen tarvitsemansa osallisuuden tukea vuorovaikutukseen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen sekä mieluisan vapaa- ajan tekemisen löytämiseen ja toteuttamiseen". Keskeistä, että ryhmämuotoinen asuminen ei estä palvelun saamista. Vain, jos asumisen tuen työntekijät pystyvät tosiasiaassa avustamaan asiakasta hänen vapaa-ajan toiminnoissaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti yksikössä ja sen ulkopuolella, palvelut olisivat katsottavissa päällekkäisiksi.
- Sivun 7, "Huomioidaan hakijan mahdollisuus saada avustusta tai korvausta ensisijaisen lainsäädännön kautta. Tällaiset avustukset ja korvaukset voivat vaikuttaa erityisen osallisuuden tuen tuntimäärään". Herää kysymys, mitkä yleislainsäädännön mukaiset avustukset tai korvaukset vastaisivat näihin vaativiin palvelutarpeisiin. Entä mitä korvauksella tässä tarkoitetaan?
- sivu 7, "Hyvinvointialueen oman tuotannon palvelut ovat ensisijaisia suhteessa ostopalveluihin." Ei kategorisesti näin: palvelun järjestämistavan oltava yksilöllisen tarpeen mukainen.
- Sivun 7, 4 TUETTU PÄÄTÖKSENTEKO "Tuetussa päätöksenteossa kyseessä on oltava merkittävä päätös, joka tulee olennaisesti vaikuttamaan asiakkaan elämään". Laki tai esityöt eivät tunne tällaista kriteeriä "tulee merkittävästi vaikuttamaan asiakkaan elämään", joten se tulee poistaa.
- Sivun 7, Tuettu päätöksenteko "... vammaisen henkilö osallistuu mahdollisuuksien mukaan tukea antavan henkilön valintaan". Perusteluissa (HE 191/2022 vp, s. 199) todetaan, että lähtökohtana tulee AINA (korostus lisätty) olla, että vammaisen henkilö osallistuu tukihenkilön valintaan.
- Sivun 8, "Tuki kestää pääsääntöisesti päätöksentekoprosessin ajan ja tuen määrä myönnetään tunteina". Palvelun oltava riittävä ja sopiva. Miten voidaan etukäteen arvioida tuntien tasolla sitä, kuinka kauan päätöksentekoprosessi kestää.
- Sivun 8, "... asiakkaan muuta palvelukokonaisuutta sekä kyseessä olevan päätöksen merkittävyyttä vammaisen henkilön elämässä". Tässä yhteydessä tulisi mainita, että perustelujen mukaan (HE 191/2022 vp, s. 197) tilanteen merkittävyyttä tulisi aina arvioida yhdessä vammaisen henkilön kanssa vammaisen henkilön näkökulmasta.
- Sivun 8, "Hyvinvointialueen oman tuotannon palvelut ovat ensisijaisia suhteessa ostopalveluihin". Toteuttamistavan oltava kuitenkin yksilöllisen tarpeen ja edun mukainen, eikä se saa kaventaa asiakkaan oikeutta palveluun. Jos esim. riittävää

kommunikaatio-osaamista ei ole löydettävissä hyvinvointialueen omasta tuotannosta, sitä tulee hankkia.

Lyhytaikainen huolenpito (VPL 24 §)

- Sivulla 9 todetaan, että ”Lyhytaikaisen huolenpidon tarkoituksena on turvata oman perheensä tai muun läheisensä kanssa asuvan vammaisen henkilön tarvitsema välttämätön huolenpito ja tukea huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvointia sekä mahdollistaa heidän suoriutumisensa esimerkiksi työhön tai opiskelun liittyvistä velvoitteista. Ensisijaista on, että vammaisen henkilön hoidontarpeisiin pyritään vastaamaan perheen työaikajärjestelyillä ja perheen tukiverkostolla. Järjestettäessä lyhytaikaista huolenpitoa läheisen levon ja virkistyksen tarpeen vuoksi, arvioitavaksi tulee perheen kokonaistilanne ja vammaisen henkilön tarvitseman hoidon ja huolenpidon kuormittavuus ja sitovuus.”

Tähän kirjattu edellytys siitä, että ensisijaista on pyrkiä vastaamaan vammaisen henkilön hoidontarpeisiin perheen työaikajärjestelyillä ja perheen tukiverkostolla, ei perustu VPL:iin eikä sen perusteluihin.

Ohjeessa tulisi olla VPL 24 § 1 mom sanamuodon mukaisesti vammaisen henkilön oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa myös silloin, kun perusteena on huolenpidosta vastaavien läheisten levon tai virkistyksen tarve.

Kirjaus on ongelmallinen: perheen tukiverkoston tehtävänä ei ole huolehtia hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvista tehtävistä kuten subjektiivisena oikeutena turvatus lyhytaikaisen huolenpidon järjestämisestä.

Kirjaus on ongelmallinen: perheen tukiverkoston tehtävänä ei ole huolehtia hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvista tehtävistä kuten subjektiivisena oikeutena turvatus lyhytaikaisen huolenpidon järjestämisestä.

- sivu 9, ” palvelun toteuttamistavasta päättää viime kädessä hyvinvointialue” Kuitenkin oltava yksilöllisen tarpeen mukainen. Toteuttamistavan valinnalla ei voida kaventaa asiakkaan oikeutta palveluun.
- Sivulla 10: ”Omaishoidon tuen ja siihen liittyvien omaishoitajien vapaiden saaminen eivät välttämättä estä lyhytaikaisen huolenpidon saamista muun palvelukokonaisuuden lisäksi”. Sana ”välttämättä” tulisi poistaa. Omaishoidon tuesta ja omaishoidon vapaista huolimatta tarpeen mukainen lyhytaikainen huolenpito tulee järjestää.

- Sivulla 10, Ryhmämuotoinen koululaisten ja opiskelijoiden aamu – ja iltapäivähoito. Myös loma-aikoina järjestettävä palvelua myös levon ja virkistykseen tarpeisiin lain mukaisesti. Palvelua ei voida rajata loma-aikana vain esim. työssäkäynnin tai opiskelun mahdollistamiseen. Yksilölliset tarpeet huomioitava.
- ”Loma – ajan hoitoa ei järjestetä koulun henkilökunnan koulutuspäivinä, koulujen sisäisinä vapaapäivinä, viikonloppuisin eikä arkipyhinä”. Ei voida tehdä tällaista rajausta.

Vammaispalvelujen määrärahasidonnaisten palvelujen soveltamisohje

- Sivulla 6 todetaan, että ”Olemassa olevaan vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman tai sairauden vaatimat välttämättömät kohtuuhintaiset muutostyöt voidaan korvata kokonaan määrärahojen puitteissa.”

VPL 32 § 3 mom sanamuoto: Hyvinvointialue korvaa kokonaan toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät ja kohtuulliset muutostyöt, jotka tehdään vakiomalliseen välineeseen tai muuhun tekniseen ratkaisuun sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen.

Taloudellinen tuki/auto

2.2 Autoavustus

- ”Lisäksi edellytetään, että hakija on saanut myönteisen päätöksen Tullilta autoveronpalautuksesta, jos kyseessä on uuden auton hankinta tai ensimmäistä kertaa Suomeen rekisteröitävän auton hankinta.” [Palautus vamman perusteella - vero.fi](#)
- Autoveron palautuksen vamman perusteella myöntää verohallinto eikä enää Tulli ole sitä myöntänyt vuosiin.
- Herää kysymys, eikö niillä vammaisilla, jotka joutuvat ostamaan käytetyn auton Suomesta ole oikeutta auton hankintatukeen, johon ei ole mahdollista saada autoveronpalautusta vamman perusteella??? KUITENKIN myöhemmin kirjaus
- ”Vammaisen henkilön on myös mahdollista hakea korvausta käytettyyn autoon, jos auto on hyväkuntoinen (kuntotarkastettu) ja siihen voi asentaa ajon kannalta henkilön tarvitsemat lisälaitteet.”
- Suomesta hankittuun käytettyyn autoon ei saa autoveronpalautusta, joten ohjetta olisi hyvä selkeyttää.
- ”Uuden tai käytetyn auton kohtuuhinta määritellään aina asiakaskohtaisesti, ottaen huomioon vamman tai sairauden edellyttämä välttämätön tarve. Auton kohtuuhinta riippuu aina asiakkaan kokonaistilanteesta, esim. mukana kuljetettavien apuvälineiden koosta ja määrästä.”

- myös perhetilanne tulisi huomioida ja mahdolliset muut yksilölliset erityistarpeet autolle
- ”Apuvälineet, kuten esim. sähkötoimiset kääntöistuimet, voidaan myös myöntää asiakkaan käyttöön, jolloin apuvälineen omistusoikeus säilyy hyvinvointialueella.”
- Tähän voisi kirjata, että mahdolliset huoltotoimenpiteet kuuluvat hyvinvointialueelle (eikö vaan??) ja miten toimitaan, kun apuvälineen tarve poistuu.
- ”Auton vaihtoa voidaan pitää perusteltuna, mikäli hakijan vammasta tai sairaudesta johtuva tarve on oleellisesti muuttunut tai auto on esimerkiksi käyttökelvoton. Auton käyttökelvottomuus on perusteltava ja hakemukseen tulee liittää kuntotarkastuslausunto. Kuntotarkastuksia tekevät katsastusasemat.”
- keskeistä on turvallisuus, auton toiminnan luotettavuus, ei jätä talvipakkaseen tiettömän tien päähän.
- Ohje on epäselvä ja epälooginen esim. lapsiperheen mahdollisuus auton hankinnan tukeen/autoavustukseen tulee vasta myöhemmin esiin, alun perusteella tätä oikeutta ei mainita olevan
- Kysymys; Miksi palveluvalikkoon ei ole otettu hyvinvointialueille edullista vaihtoehtoa eli hyvinvointialue voi taloudellisena tukena voidaan antaa vammaisen henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo. Onko tehty laskelmia asian osalta?